

Kampen om Nordpolen

Af Edmund Nielsen

Nordpolen er et havområde, der til stidighed er dækket af is. Denne er brudt i flager, som altid er i bevægelse. Nordpolen er et fast punkt, som kan bestemmes ved at tage solhøjden, og alligevel kan man ikke (som på Sydpolen) rejse et flag, som fremover angiver stedet, da ismasserne er i stadig bevægelse.

Da Robert E. Peary i 1909 kom med nyheden om, at han og hans ekspedition havde været på det geografiske højdepunkt (Nordpolen), blev han troet, medens Frederick A. Cook, der året før var kommet med samme påstand, var blevet afvist.

Nu i 1988 er der fremkommet presmeddelelser om, at Peary's beretning ikke var rigtig, og dette rejser så spørgsmålene: Hvem har været på Nordpolen? og hvem kom der først?

Første overflyvning blev foretaget af R. Byrd i 1926 (senere Sydpolen), og samme år fløj R. Amundsen, L. Ellsworth og U. Nobile med luftskibet »Norge« fra Nordnorge over Nordpolen til Nome i Alaska.

I dag går mange flyruter over Nordpolen, men tilbage i 1952 var overflyvninger af Nordpolen meget sjældne. SAS foretog den første polflyvning

vinteren 1953-54, mens jeg var stationsleder på »Station Nord«. Under 2. verdenskrig (og de følgende år) havde US Airforce haft nogle kæmpe isflager under observation. De benævntes Target 1, Target 2 og Target 3. Omkring 1952 undersøgte US Airforce mulighederne for en landsætning, idet man ventede på, at en af disse skulle komme i nærheden af Nordpolen. Isøerne er mange kvadratkilometer store, men for at landing skulle være mulig, krævedes en ret lang, plan flade. I 1952 nærmede den største af øerne (kaldet T3) sig polen, og det blev beregnet at nærmeste polpassage ville ske i marts måned, samtidig med at solen skulle komme på himlen.

Det blev besluttet at forsøge landsætning af en ekspedition. Udgangspunktet skulle være Thulebasen, som dengang var under bygning. Tilfældet ville, at jeg netop i den måned havde nogle ugers ophold på basen, og jeg fik dermed lejlighed til at deltage i nogle af pol-flyvningerne.

Kort tid før landsætningen skulle gennemføres, ankom deltagerne til basen. Blandt dem var Joe Fletcher, som var ekspeditionens leder, og Kåre Ro-

dahl. Rodahl er nordmand, læge og var dengang arktisk udstyrsleder i det amerikanske luftvåben. Kåre Rodahl er en god bekendt af Danmark. Han er nu professor i Norge, men har blandt andet deltaget i Eigil Knuth's Pearyland ekspedition i 1947.

Før man turde foretage en flylanding, skulle T3 undersøges omhyggeligt fra luften. Det foregik fra en C54 Dakota, og på denne flyvning var jeg så heldig at deltage. Vi startede den 13. marts og passerede Nordpolen kl. 23,58, og straks efter var vi over isøen. Maskinen gik ned i ca. 100 fods højde (30 m) og i 4 timer blev øens overflade observeret på kryds og tværs. Den var 16 km gange 8 km. Alt tegnede godt, og efter en flyvetur på 15 timer var vi atter på Thulebasen.

Nu skulle alt gøres klar, og det nødvendige udstyr lastedes i en C47 Dakota DC3, der var forsynet med landingsski. To andre C54'er lastedes med det nødvendige materiale til bygning af en station. Dette kunne nedkastes uden landing. Den 20. marts afgik flyene, og i bidende kulde blev såvel mandskab som materiale landsat. Blandt deltagerne var også »Life«'s fotograf Georg Silk, som dækkede ekspeditionen, og som senere bragte en omfattende reportage i »Life.«

Den 2. april var Rodahl tilbage fra T3 og berettede om sit ophold og fortalte, at isøen nu befandt sig ca. 7 miles fra Nordpolen. Stationen var blevet bygget og forblev bemannet i mindst 10 måneder. Siden har den været bemannet og forladt flere gange. Dette skyldes, at T3 på sin tur rundt i arktis har

bevæget sig ind i sektorer med henholdsvis canadisk og russisk suverænit.

Men iøvrigt vil jeg nævne, at Rusland allerede i 1937 med fly landsatte mandskab på en isø. En film fra denne ekspedition blev bragt til Danmark af Peter Freuchen efter en Ruslands-tur, og denne film blev forevist i Politikens Hus. Mandskabet forblev en periode på isøen, men efterhånden blev isflagen af havstrømme ført sydpå langs Grønlands østkyst. Palæontologen Eigil Nielsen opholdt sig på dette tidspunkt på østkysten. Han forberedte modtagelsen af russerne, men kort forinden lykkedes det en russisk isbryder at tage ekspeditionen ombord. Flere gange senere har russiske hold været stationeret på isøer.

Et helt sikkert ophold på den geografiske nordpol fandt sted den 3. maj 1952. En C47 med landingsski gik ned på Nordpolen. Formålet var at undersøge vanddybden. Denne blev målt til 14150 fod (4300 m). Afstanden til T3 på dette tidspunkt var 230 km. Navnene på flypersonel og på de videnskabelige medarbejdere kendes ikke.

I 1958 passerede atomubåden »Nautilus« og »Skate« fra US Navy under isen ind til den geografiske nordpol. Denne ekspedition målte hav-dybden til 4087 m.

Det er således 79 år efter Peary og 80 år efter Cook stadig svært at tildele nogen æren for Nordpolen, som Amundsen har æren for Sydpolen.

I nyere tid har der dog været flere ekspeditioner over Nordpolen. Den første, der kunne bevise, at han havde

nået Nordpolen over havisen, er Ralf Plaisted, som i 1968 med sin firemands ekspedition nåede frem den 19. april. Ekspeditionen foregik med snekøretøjer.

I 1978 vakte den japanske opdagelsesrejsende og bjergbestiger Naomi Uemura stor beundring, da han alene med 17 slædehunde foretog turen til Nordpolen, hvilken han nåede den 1. maj.

Hvorvidt Wally Herbert med sin ekspedition British Trans-Arctic fra Point Barrow i Alaska til Syvøerne nordøst for Spitsbergen passerede Nordpolen

vides ikke med sikkerhed. Man ved blot, at turen varede 464 dage i årene 1968–69.

Litteraturliste

Kåre Rodahl: T3. Det danske Forlag 1955.

Pierno Venture: Rejser til Nordpolen. Forlag Gyldendal 1980.

Erik Erngaard: Grønland i tusinde år. Forlag Lademann 1973.

Th. N. Krabbe: Grønland. Forlag Levin og Munksgaard 1929.

Guinness Record Book.

Erik Hamnstrøm: De geografiska Upptäcktbragderna genom Tiderna. Forlag Hökerbergs Bokförlag, Stockholm 1927.

Nordpolen og dens naboer

Af Rolf Gilberg

Edmund Nielsens nordpolshistorie er lidt for kortfattet, derfor et par bemærkninger mere om Nordpolen. Der findes en meget omfattende litteratur om emnet for den læser, som vil vide mere.

Der har været mange forsøg på at nå til Nordpolen i løbet af de sidste par hundrede år. De fleste er mislykkedes. Her skal dog kun trækkes nogle få frem. I 1895 nåede nordmanden Nansen frem til 86°14' nord. I 1900 nåede

italieneren Cagni frem til 86°33' nord. I 1906 nåede amerikaneren Peary frem til 87°06' nord. Til sammenligning kan det oplyses, at Grønlands nordligste punkt Kap Morris K. Jesup ligger på 83°33' nordlig bredde. Uutaaq's ø ligger dog en lille smule nordligere på 83°40'.

Hvad er det som drager mennesket mod Nordpolen? En bjergbestiger har engang svaret på et lignende spørgsmål om, hvorfor han kravlede op på et